

Consultatie Landelijke Doelen Natura 2000

Inleiding

Het ministerie van Landbouw, Visserij Voedselzekerheid en Natuur (LVVN) heeft het voornemen om vernieuwde landelijke doelen vast te stellen voor habitattypen en soorten die met het Natura 2000-netwerk worden beschermd. Het vernieuwen en concreet maken van de doelen bakent de natuurambities voor deze habitattypen en soorten af tot wat nodig is om te voldoen aan internationale verplichtingen van de Vogel- en Habitatrichtlijn (VHR). Dat geeft helderheid over hoeveel genoeg is in Nederland. Deze nieuwe landelijke doelen liggen van 9 april – 1 juni 2025 ter consultatie (<https://www.internetconsultatie.nl/landelijkedoelennatura2000/b1>).

Onze reactie:

Havenbedrijf Rotterdam juicht toe dat duidelijk is wanneer de landelijke gunstige staat van instandhouding wordt bereikt, zodat helder is waarnaartoe gewerkt moet worden en overheden hun maatregelen hierop kunnen richten. De Rotterdamse haven wordt omringd door Natura 2000-gebieden en wij spannen ons al sinds jaar en dag in om in harmonie met die natuur te opereren en waar nodig en mogelijk terreinbeherende organisaties te helpen om de doelen in hun gebieden te bereiken. We zien de landelijke doelen niet als vrijblijvend, maar als het niveau dat in Nederland bereikt moet worden en waarvoor in Nederland maatregelen getroffen moeten worden op grond van zowel de Vogel- en Habitatrichtlijnen (VHR) als de Natuurherstelverordening (NHV).

Tegelijkertijd zien we dat overheden de afgelopen decennia onvoldoende hebben gedaan om deze doelen te behalen – wat heeft geleid tot een vergunningencrisis van ongekende omvang. We zien een structurele houding bij overheden om niet datgene te doen wat vanuit Europese natuurregeling is vereist – wanneer dat bepaalde belangen (met name in de landbouw) raakt. Voor de Rotterdamse haven, een onmisbaar element in de Nederlandse economie en van belang voor het welslagen van de energietransitie, is een gezond vestigings- en investeringsklimaat van groot belang – maar daarvan is nu geen sprake. Het niet nakomen van Europeesrechtelijke verplichtingen ten aanzien van natuur schaadt niet alleen de natuur zelf maar ook onze haven en de rest van Nederland ten eerste.

Omwille van de natuur, een gezonde leefomgeving en een functionerende economie en maatschappij vinden we het van belang dat de natuurdoelen in Nederland worden gehaald. Dat vraagt enerzijds dat de maatregelen die daarvoor nodig zijn, ook daadwerkelijk worden getroffen. Anderzijds is het belangrijk dat die doelen ook realistisch zijn en daadwerkelijk met maatregelen te bereiken zijn. De Europese richtsnoeren voor het bepalen van gunstige referentiewaarden vragen dat niet alleen rekening wordt gehouden met ecologische haalbaarheid, maar ook met technische haalbaarheid. Uit de consultatiestukken en achtergronddocumenten ontstaat echter niet het beeld dat technische haalbaarheid zorgvuldig – en met een bredere dan sec. ecologische blik – is meegewogen in de adviezen voor de gunstige staat van instandhouding. Tegelijkertijd zien we dat die adviezen wel veelvuldig zijn overgenomen, waarmee een situatie ontstaat waarin Nederland is gehouden aan het treffen van maatregelen voor doelen die mogelijk niet realistisch zijn. Daar heeft de natuur geen baat bij, maar het schaadt ook de economie en maatschappij.

Als voorbeeld noemen we het landelijke doel voor het habitatype grijze duinen, dat een uitbreiding van 3500 ha behelst. Dit is gebaseerd op de bouwsteen voor grijze duinen, die als onderliggende informatie is gepubliceerd¹. Uit deze bouwsteen blijkt dat de gunstige referentieoppervlakte is gebaseerd op keuzes die “vanuit praktisch oogpunt” zijn gemaakt, wat resulteert in deze landelijke uitbreidingsopgave voor grijze duinen van 3500 ha. Bovendien wordt gesteld dat er nog onvoldoende gegevens zijn om tot een landelijke referentiewaarde te komen – hiervoor zou eerst een analyse per gebied uitgevoerd moeten worden.

Volgens diezelfde bouwsteen kwalificeren vrijwel alle begroeiingen in de duinen als habitatype. Van die andere duinhabitattypen is het landelijke doel echter gelijk aan de huidige oppervlakte (uitgezonderd duindoornstruweel, waarvan het landelijke doel 800 ha lager ligt dan de huidige omvang). Een snelle rekensom leert dan al snel dat er in de duinen geen plek lijkt te zijn voor de uitbreidingsopgave voor grijze duinen, teneinde de gunstige referentieoppervlakte te bereiken. Op geen enkele wijze wordt de indruk gewekt dat bij het bepalen van de gunstige referentieoppervlakte rekening is gehouden met de (ecologische en) technische haalbaarheid van die waarde, terwijl de bouwsteen juist aanleiding geeft om die technische haalbaarheid te betwijfelen.

Naast de gebrekkige onderbouwing van het doel, bevat de bouwsteen ook duidelijke onjuistheden. Zo wordt in tabel en tekst de stikstofdepositie door scheepvaart als een oorzaak met grotere impact voorgeschoteld dan stikstofdepositie door landbouw en andere bronnen. Dit terwijl het aandeel van scheepvaart in de totale depositie minder dan (op een enkel punt) maximaal 10% bedraagt en het aandeel van landbouw ruim boven de 20% ligt.

Samenvattend concluderen we dat de uitbreidingsopgave voor grijze duinen is gebaseerd op een bouwsteen waarin:

- keuzes vanuit praktisch oogpunt zijn gemaakt,
- aangegeven wordt dat er onvoldoende gegevens zijn om een landelijke gunstige referentieoppervlakte te bepalen en
- feitelijke onjuistheden staan.

Voor HbR is het moeilijk te bevatten dat het Rijk zich op grond van deze wankelende basis committeert aan een uitbreidingsopgave van 3500 ha grijze duinen. Op grond van de Natuurherstelverordening is Nederland immers verplicht om hiervoor de maatregelen te treffen (artikel 4, lid 4 NHV) en te verzekeren dat het resultaat wordt bereikt (artikel 4, lid 17 NHV). De druk om in Natura 2000-gebieden langs de kust de grijze duinen uit te breiden zal hierdoor toenemen, waarmee de drempel voor het bereiken van de instandhoudingsdoelstellingen hoger komt te liggen. Dit raakt indirect de economie, omdat de praktijk laat zien dat vergunningverlening stagneert wanneer instandhoudingsdoelstellingen niet worden bereikt. Dit speelt ook in het Rotterdamse Havengebied, dat is omringd door Natura 2000-gebieden, waaronder ook duingebieden met uitbreidingsopgaven voor grijze duinen.

¹ Bouwsteen ten behoeve van het Strategisch Plan Natura 2000 – H2130 Grijze duinen. Januari 2023/september 2024, John Janssen & Paul Mathijssen

Het is niet voor niets dat de Europese richtsnoeren² voorschrijven dat bij het bepalen van de gunstige referentiewaarden rekening gehouden moet worden met technische haalbaarheid. Daarmee moet worden voorkomen dat lidstaten gehouden zijn aan het onrealistische dan wel het onmogelijke. In het belang van de samenhang tussen natuur, economie en maatschappij vragen we daarom zeer nadrukkelijk en met klem dat de vernieuwde landelijke doelen (alsnog) goed getoetst worden aan technische haalbaarheid, voordat deze definitief worden vastgesteld.

Voor een nadere toelichting kunt u contact opnemen met

Rob Houben

Environmental Policy

Havenbedrijf Rotterdam N.V.

GSM +31 (0)6 53 65 4009

rjfm.houben@portofrotterdam.com

² O.a. DG Environment. 2023. Reporting under Article 17 of the Habitats Directive: Guidelines on concepts and definitions – Article 17 of Directive 92/43/EEC, Reporting period 2019-2024. Brussels. Pp 104